ఎగిరిపోయిన ఆదర్శం

యశోధర పుట్టీ పుట్టగానే, ఎమ్.బి.బి.ఎస్. చదివించి డాక్టరును చేయాలని నిర్ణయించాడు ఆమె తండ్రి కేశవరెడ్డి. ఆ వార్త చూచాయగా ఆ కుగ్రామంలోని పెద్దలకు తెలిసి పరిహాసాలు మొదలు పెట్టారు.

'బొడ్డూడని కుంక! అసలు అక్షరాలన్నా అబ్బుతాయో, లేదో తెలియదు. అప్పుడే వీడి కెంత ఆశ? ఎన్ని ఆలోచనలు ?'

'ఒరేయ్, కేశవాయ్! నాకు తెలీ కడుగుతా --- మన వూళ్ళో కాగడాలు పెట్టి వెతికినా డిగ్రీలు చదివిన ఆడముండ కనిపించదే? నీ కమాంతం ఇంత కోరిక ఎలా పుట్టిందిరా?"

ఆ కోరిక కేశవరెడ్డికి ఆ వేళ పుట్టింది కాదు. కేశవరెడ్డి మంచి యౌవనంలో ఉండగా సహవాస ఫలితంగా కొన్ని ఆలోచనలు, ఆదర్శాలు ఏర్పడ్డాయి. కొంతకాలం గ్రామంలో వామపక్షం ఒకదాన్ని స్థాపించి నడిపాడుకూడా.

వస్తుతః అతను భూఖామందు. అయినా, అతను భూస్వామ్య విధానానికి వ్యతిరేకి. తీవ్ర భావోద్వేగంతో ఉపన్యాసా లిచ్చేవాడు.

'ఒరేయ్, అబ్బిగా! ఎందుకురా ఈ వట్టి వట్టి అరుపులు? ముందు నీ భూమిని వూళ్ళో బీదలకు పంచరాదూ?'

'నా భూమి పంచినంత మాత్రాన సమస్య తీరదు, బాబాయ్. వ్యవస్థ మారాలి. అందుకే నా పోరాటం! "భూస్వామ్య వ్యవస్థ పాతుకుపోయిన ఆ గ్రామంలో అతను ఎవరి అభ్యుదయం కోసం పాటు పడతా నంటున్నాడో, కనీసం ఆ వ్యవసాయ కూలీలు కూడా అతనికి మద్దతు నివ్వలేదు. దానితో అతని పోరాటపు వూపు తగ్గింది.

ఈలోగా పెళ్ళి, తండ్రి పోవటం, వ్యవసాయం, బాధ్యతలు పూర్తిగా నెత్తిని పడటంతో ఆదర్శాలు రచ్చబండ కబుర్ల స్థాయికి దిగాయి.

అలా కబుర్లు చెప్పుకుంటున్న సమయంలోనే ఒక రోజు వూరికి ఒక డాక్టరు ఉండటం అవసరం అనిపించింది.

'చదువుకున్న వాళ్లంతా పట్నాల కెగబడుతున్నార్రా! గ్రామాలు దేశానికి వెన్నెముకలని నాయకులు ఉపన్యాసాలివ్వటమే కాని, ఒక్క నాయకుడూ తన కొడుకును వైద్యం చదివించి గ్రామానికి పంపించడు. ఎప్పుడూ అమెరికా వైపే చూపు' అన్నాడు ఏదో మాటల సందర్భంలో కేశవరెడ్డి సహజసిద్ధమైన ఉద్రేకంతో.

'పోనీ, రేపు నీ కొడుకును వైద్యం చదివించి మన వూళ్ళో సేవ చేయమన రాదూ చూద్దాం?'

ఎవరో సరదాగా పరిహాసంగా అన్న మాటను కేశవరెడ్డి చాలా సీరియస్‌గా తీసుకున్నాడు. ఆదర్శాలు చెప్పటం తప్ప ఆచరించే శక్తి లేదనా వీళ్ళ అభిప్రాయం?

కొడుకు కాక కూతురు పుట్టింది. అయినా, తననిర్ణయాన్ని మార్చుకోలేదు కేశవరెడ్డి. కాగా ఆ కోరిక పెరిగింది. పట్టుదలగా మారింది.

'ఆదర్శానికి స్త్రీ, పురుష భేద మేమిటి?'

★ ★ ★

యశోధర హైస్కూలు చదువులో చేరే నాటికి కేశవరెడ్డి వూరికి రెండు మైళ్ళ దూరంలోని ఒక వూళ్ళో, హైస్కూలు పెట్టారు. అయినా, కేశవరెడ్డి తన కూతుర్ని ఆ స్కూల్లో చేర్చటానికి ఇష్టపడ లేదు.

'వైద్యం చదవ వలసిన పిల్ల. ఆ పిల్ల చదువంటే మాటలా? ఆ పల్లెటూరి స్కూల్లో సరిగ్గా చదువులు చెబుతారా? పైగా కొత్త స్కూలాయె!'

అప్పటికీ భార్యకూడా చెప్పి చూసింది.

'చిన్న పిల్ల. ఆ పట్నాలలో ఒంటరిగా ఉండలేదండీ. నలుగురితో కలిసిపోయి వస్తుంది. పక్క వూరి స్కూల్లోనే చేర్చకూడదూ?'

నిజానికి కేశవరెడ్డి కూతుర్ని పట్నంలో చేర్చాలనుకోవటానికి అదీ ఒక కారణమే. బీదా బిక్కీతో సహా ఆవూళ్ళో చాలామంది తమ పిల్లల్ని పక్క వూరి బళ్ళో చేర్పించారు. ఆ 'మంద' తో చదివితే తన కూతురు వాళ్ళలో కలిసి పోతుందని అతని భయం.

'పిచ్చిదానా! టౌన్లలో గొప్ప గొప్ప స్కూళ్ళు ఉన్నాయే. మన కన్నా పిల్లల్ని బాగా చూచుకుని చదువులు చెప్పే స్కూళ్ళున్నాయి. డాక్టరంటే మాట లనుకున్నావా? ఇప్పటినుంచి మంచి మార్కులు రావాలి. నీకు తెలియదులే. వూరుకో.'

టౌనులో బాగాడబ్బు వసూలు చేసే బోర్డింగ్ స్కూల్లో ఉండి చదివినా యశోధర, కేశవరెడ్డి ఆశించినన్ని మార్కులు సంపాదించలేకపోయింది. అయితే, బస్తీ అలవాట్లు పద్ధతులు బాగా పట్టుబడ్డాయి. లోకం పోకడలను బాగా ఆకళింపు చేసుకొంది. శక్తి సామర్థ్యాలకు మించిన కోరికల్ని పెంచుకుంది.

'అమ్మాయ్ ! ఇలాగయితే డాక్టర్ కోర్సులో సీటు రాదేమో!" అన్న తండ్రికి యశోధరే ధైర్యం చెప్పింది.

'ఎస్.ఎస్.ఎల్.సి. మార్కుల దేముంది, నాన్నా? కాలేజీలో సంపాదిస్తాగా?'

తీరా కాలేజీ కోర్సులోనూ డాక్టరు కోర్సుకు సీటు దొరికేటన్ని మార్కులు సంపాదించలేక పోయింది.

'ఏమిటమ్మా ఇలా చేశావ్?' అంటూ నిస్పృహతో అన్నాడు కేశవరెడ్డి.

'ఎందుకొచ్చిన చదువులండీ! తరవాత మగపిల్లలున్నారుగా? వాళ్ళని చదివించవచ్చు. ఇప్పటికే

దాని చదువుకు బోలెడంత ఖర్చయింది. ఎందుకొచ్చిన దండగ? హాయిగా పెళ్ళి చేస్తే కాపరం చేసుకుంటుంది' అంది తల్లి కలగజేసుకుని.

కేశవరెడ్డి కూడా ఆలోచించ సాగాడు, అప్పటికే ఆ పిల్ల పైన బోలెడంత డబ్బు ఖర్చయింది. తరవాత పిల్లలు మరో ముగ్గురున్నారు. పైగా పొగాకు పండీ పండకా, పండినా తగిన రేటు పడకా కుటుంబ స్థితి కొంత కుంటు పడేలాగుంది.

తండ్రి ఆలోచన ఒక గట్టుకు చేరుకోక ముందే, యశోధర, తల్లి పైకి ఒంటికాలు మీద లేచింది.

'చదువూసంధ్యా లేని పల్లెటూరి దానివి. నీకేం తెలియదులే, అమ్మా? నువ్వూరుకో. నాన్న నేను పుట్టినప్పుడే డాక్టరుని చేయాలను కున్నాడు. నాకూ డాక్టరు కావాలని ఉంది.'

'కానీ, సీటు రావటానికి మార్కు లేవమ్మా నీకు?'

అప్పటి కింకా ఎమ్.బి.బి.ఎస్.కు ఎంట్రెన్స్ పద్ధతి రాలేదు. డొనేషన్లు కట్టితే కొన్ని కాలేజీల్లో సీట్లు దొరికేవి.

'వేర్ దేర్ ఈజ్ ఎ విల్ దెరీజ్ ఎవే, డాడీ. ఎమ్.బి.బి.ఎస్. చదివే వాళ్ళంతా ఫస్టు మార్కులు వచ్చే చదువుతున్నారా?' అంటూ తండ్రికి కిటుకు చెప్పింది. కేశవరెడ్డి డొనేషన్ అనేసరికి బెదిరి పోయాడు.

'ఏమిటి, డాడీ? మీ చిన్న నాటి ఆదర్శం కోసం ఆ మాత్రం డబ్బు ఖర్చు పెట్టలేరా? డాక్టరయ్యాక అంతకంత సంపాదించుకో వచ్చు కావాలంటే.'

ఆదర్శం, ఆశ!

'నువ్వు మన వూళ్ళోనే ప్రాక్టీసు పెట్టాలమ్మా. డబ్బున్న వాళ్ళ దగ్గర ముక్కు పిండి గుంజాలి. బీదవాళ్ళకు ఉచితంగా వైద్యం చేయాలి. తెలిసిందా?'

'ఆసంగతులన్నీ అప్పుడు చూచుకోవచ్చు, డాడీ. మీ మాట నేను కాదంటానా?'

★ ★ ★

ఎమ్.బి.బి.ఎస్. ఫైనల్ ఇయర్‌లోకి వచ్చింది యశోధర.

సీటుకు కట్టిన డొనేషన్‌కు ఇబ్బడి ముబ్బడి ఖర్చయింది కేశవరెడ్డికి. కూతురు చదువు కోసం కొంత పొలం అమ్మక తప్పలేదు. అయినా, ఆదర్శానికి దగ్గరవుతున్నానన్న తృప్తి, వూళ్ళోవాళ్ళ పొగడ్తలు అతని మీద ఆక్సిజన్‌లా పనిచేస్తున్నాయి.

'మన కేశవరెడ్డి పట్టుదలంటే పట్టుదలే. కూతుర్ని డాక్టర్ని చేస్తున్నాడు కదా?'

'అసలు ఒక ఆదర్శానికి కట్టుబడ్డ వాళ్ళంతా అంతేనండీ. కేశవరెడ్డి చిన్నప్పటినుంచి గొప్ప గొప్ప ఆలోచన లున్నవాడు.

'అప్పుడు కూతుర్ని డాక్టర్ని చేస్తానంటే ఏమిటో ననుకున్నాం కానీ.... అబ్బో! నిజానికి వూరికి పేరుతెచ్చాడు కేశవరెడ్డి.'

గర్వం, ఆనందం, తృప్తి!

'ఏమయ్యోయ్, కేశవరెడ్డీ ! కూతురి చేత వూళ్ళోనే ప్రాక్టీసు పెట్టిస్తా నన్నావు - గుర్తుంచుకో.'

అప్పటికీ, ఇప్పటికీ దేశం ఎంత ముందుకు పోయినా ఆ వూరికి డాక్టరు మట్టుకు ఏర్పడ లేదు. వూరేమిటి? ఆ చుట్టు పక్కల చాలా వూళ్ళ వాళ్ళు బస్తీకి పోవలసిందే!!

'అమ్మాయ్! కోర్సు అయిపో వస్తున్నదిగా? ప్రాక్టీసు పెట్టడానికి ఏమేం కావాలో చెప్పు? ఇప్పటినుంచి ఏర్పాట్లు చేస్తుంటాను.'

యశోధర తండ్రి వైపు చిత్రంగా చూచింది. ఆమె ఎప్పుడో కాని ఆ పల్లెటూరికి రాదు. వచ్చినా చాలా రిజర్వుడుగా ఎవరితో మాట్లాడకుండా, ఇంగ్లీషు పుస్తకాలు చదువుకుంటూ రెండు రోజులు కాలక్షేపం చేసి వెళ్ళి పోతుంది.

'అప్పుడే ఏం తొందర, డాడీ? ఇంకా డిగ్రీ చేతికి రాలేదుగా?

'ఇవాళ కాకపోతే రేపు రాదూ? వూళ్ళో వాళ్ళు చుట్టుపక్కల వూళ్ళ వాళ్ళు నువ్వు ఎప్పుడెప్పుడు డాక్టరై వస్తావా అని ఎదురు చూస్తున్నారు. బాగా ప్రచారం జరిగిపోయిందనుకో. పట్నంలో కన్నా ఇక్కడ నీకు ప్రాక్టీసు ఎక్కువగా ఉంటుంది.'

'సరేలే, డాడీ. అప్పుడు చూచుకుందాంగా?

ఇంకో ఆరు నెలల్లో కోర్సు పూర్తి అవుతుందనగా యశోధర చెప్పా పెట్టకుండా అకస్మాత్తుగా వూళ్ళోకి దూకింది.

'ఏమిటమ్మా? ఇప్పుడు సెలవు లేం లేవుగా?'

ఆ పూటంతా వచ్చిన కారణాన్ని చెప్పకుండా అందర్నీ సస్పెన్స్‌లో పెట్టి, సాయంకాలానికి నెమ్మదిగా బాంబు పేల్చింది.

'నేను పెళ్ళి చేసుకోవాలనుకుంటున్నాను, డాడీ.

అంతా ఆశ్చర్యాల నుంచి, అదురుపాటుల నుంచి తేరుకోక ముందే విషయానన్తత చెప్పేసిందామె.

కొన్నాళ్ళ క్రితం ఆమె తన సీనియర్ ఒకతడిని ప్రేమించింది. అతనూ ఈమెను ప్రేమించాడు. పరస్పరం చర్చించుకున్నారు. పెళ్ళి చేసుకోవాలని నిర్ణయించుకున్నారు.

'మరి ఇంత చదువూ, మా డబ్బూ బూడిదలో పోసినట్లేనా?'

'అలా ఎందుకనుకోవాలి? పెళ్ళి చేసుకుంటే డాక్టరు వృత్తి చేయకూడదా?'

కేశవరెడ్డి కొంచెం శాంతించాడు. అయినా, మనసులో ఏదో అసంతృప్తి, నిరాశ!

'ఎర్రగా, బుర్రగా ఉన్నాడని, డాక్టరని ప్రేమించేశావా? కాస్త కులం, వంశం....

ఆమె తండ్రి మాటల మధ్యలోనే నవ్వింది మెల్లగా!

'ఎన్ని ఆదర్శాలున్నా మీరు అలా అడుగుతారని నాకు తెలుసు. అతనిది మనకులమే, మన ప్రాంతమే. మనకన్నా బాగా డబ్బున్న వాళ్లు, భూస్వాములు. వెళ్లి వాళ్ల తలిదండ్రులతో మాట్లాడి రండి' అంటూ వాళ్ళ చిరునామా ఇచ్చింది.

చిరునామా చూచి కేశవరెడ్డి సంతోషించాడు. కాబోయే వియ్యంకుడు ఆ ప్రాంతాల్లో చాలా గొప్పవాడు. రాజకీయంగాకూడా పలుకుబడి ఉన్న వాడు. అంతటి వాడితో వియ్య మందటం నిజంగా అదృష్టమే! గొప్పే!

"పోనియ్‌లే, అమ్మా, మంచి సంబంధాన్నే చూచుకొన్నావ్. కానీ, పెళ్ళయితే నువ్వు ఈ వూళ్ళో ప్రాక్టీస్ ఎలా పెడతావ్?'

"ప్రాక్టీసు సంగతి ఇప్పటినుంచి ఎందుకు, నాన్నా? ముందు పెళ్ళి కానీయండి, ఆ తరవాత ఆలోచించుకోవచ్చు ఆ సంగతి.'

పిల్ల నిస్తానని పోతే కాబోయే వియ్యంకుడు కంచె ఎక్కి కూర్చున్నాడు. బేరం పెట్టాడు.

వైద్యం చదివిన తన కూతుర్ని కళ్ళ కద్దుకుని కట్నం లేకుండా ఎవరో చేసుకుంటారని ఆశ పడ్డారు కెశవరెడ్డి. పైగా వాళ్ళిద్దరూ ప్రేమించుకున్నారాయె - ఇంకా కట్నం అంటాడేమిటి?

'లోకం పోకడ తెలియనట్లు ధర్మకాలపు ఆలోచనలు చేస్తే ఎలాగండీ, బావగారూ? ఆడపిల్లలు ఎక్కువ చదివితే ఎక్కువ కట్నం ఇచ్చుకోవాలి. ఎవరినైనా ప్రేమించి చేసుకోవాలనుకుంటే ధర ఇంకా ఎక్కువ పలుకుతుంది. ప్రేమించిన వస్తువు విలువ పెరగటం సహజమే కదా? పిల్లలు ప్రేమించుకొని మన దాకా వచ్చారంటే అర్థమేమిటనుకుంటున్నారు? అన్ని సంప్రదాయాలతో పాటు కట్నాల సంప్రదాయాన్ని గౌరవిస్తున్నామని చెప్పటం. ఆలోచించండి,' కాబోయే వియ్యంకుడి సలహా.

కేశవరెడ్డి వూరికే ఆలోచించ లేదు. లెక్కలు, కూడికలు, తీసివేతలు చేస్తూ ఆలోచించాడు.

అంత ఖర్చు పెట్టి చదివించింది కాక, అంత కట్నం పోసి పెళ్ళి చేయడం చాలా వికృతంగా కనిపించింది. అంతకన్నా ఏ బీదవాడినో అల్లుడిని చేసుకుంటే?

తండ్రి ఆలోచన వింటూనే తోక తొక్కిన తాచులా లేచింది యశోధర.

'బిడ్డల్ని డాక్టరు చేద్దామన్న ఆదర్శం ఒక్కటే చాలదు. తరవాత పరిణామాలుకూడా ఆలోచించుకొని రంగంలోకి దిగవలసింది. వైద్యం చదివిన కూతుర్ని పొలం దున్నుకునే వాడికో, గుమాస్తాకో ఇచ్చి చేద్దామన్న ఆలోచన రావటం ఎటువంటి ఆదర్శం? మీకు డబ్బు కంత కక్కుర్తి అయితే నేనసలు పెళ్లే చేసుకోను.'

కాబోయే వియ్యంకుడి కాళ్ళు పట్టుకోక తప్పలేదు. గీచి గీచి బేరమాడుతున్న కేశవరెడ్డిని చూచి ఆయన నవ్వి అన్నాడు:

'ఏమీ లేని వారైతే మీరు బేరమాడినా, నేను తగ్గించినా ఫలం ఉంటుందండీ, బావగారూ.

భూస్వామ్య పద్ధతికి మీ రసలే వ్యతిరేకులంటగా? భూమి అమ్మి పారేసి లక్షణంగా కూతురు పెళ్ళి చెయ్యండి. మీ ఆదర్శానికి మరి కొంచెం దగ్గర అవుతారుగా?'

వియ్యంకుడి రాజకీయ వ్యంగ్యాన్ని పట్టించుకోలేదు కేశవరెడ్డి. భూమి అమ్మి, బోలెడంత కట్నం పోసి కూతురు పెళ్ళి ఘనంగా చెయ్యక తప్పలేదు.

★ ★ ★

డబ్బు కాస్త ఎక్కువ ఖర్చయినా, కూతురికి చాలా గొప్ప సంబంధం చేశాడని కేశవరెడ్డిని వూళ్ళో వాళ్ళంతా పొగిడారు.

'ఒక్క కూతురే అనుకుంటే, కేశవరెడ్డి అల్లుడూ డాక్టరే. ఇక పల్లెటూళ్ళు బాగుపడతాయి. డాక్టర్లకి కొరత ఉండదు.'

'ఎలాగైనా కేశవరెడ్డి ఆదర్శమంటే ఆదర్శమే. అల్లుడి చేత ప్రాక్టీసు ఎప్పుడు పెట్టిస్తావు, రెడ్డీ?'.

పెళ్ళయి మూడు నిద్రలకు పంపిస్తూ ప్రాక్టీసు విషయం ప్రస్తావించాడు కూతురుతో మళ్ళీ.

'నాదే ముంది, నాన్నా? ఆడదాన్ని. పెళ్ళయ్యాక భర్త చెప్పినట్లు నడుచుకోవలసిన దాన్నేగా? ఆయన ఏం చేయమంటే అది చేస్తాను. ఆయన్ని అడుగు." ఎంతో నమ్రతగా చెప్పినా. కూతురు ధోరణికి కేశవరెడ్డి దిగ్భ్రమ చెందాడు. నిన్నటిదాకా 'మీ మాట నేను కాదంటానా, నాన్నా?' అన్న పిల్ల. ఇంతలో ఎంత మార్పు? చదువుకున్న చిలకేనా తన కూతురు?.

'అల్లుడుగారూ, నాదో చిన్న కోరిక'

'చెప్పండి'.

'ఒక ఆదర్శంతో, గమ్యాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని యశోధరకు వైద్యం చదువు చెప్పించాను. ఆ గమ్యం దగ్గరికి చేరింది. నా కోరికను మీరు తీర్చాలి. మీరు, అమ్మాయి ఈ వూళ్ళో ప్రాక్టీసు.....'

'వ్వాట్ ?'

'ఈవూరు కాకపోతే మీవూరు, మరోపల్లెటూరు. పల్లెల్లో పుట్టి డాక్టర్లు అయిన మీ లాంటి వాళ్ళు పల్లె ప్రజలకి సేవ చేయటానికి ముందుకు రావాలి"

'హో! ఇదా మీ కోరిక? ఆదర్శం మంచిదే. ఐ అప్రీషియేట్ యువర్ ఐడియా!'

కేశవరెడ్డికి ఎవరెస్టు ఎక్కినంత సంతోషమయింది. ఎన్నికష్టాలు పడితేనేం, ఎంత ఖర్చయితేనేం? చివరికి తను అనుకున్నది సాధించ బోతున్నాడు.

'బట్, నాకు కొన్ని ప్రాక్టికల్ డిఫికల్టీస్ ఉన్నాయి. పైగా ఆ ఆదర్శం ఆచరణ నాతోనే ఎందుకు ప్రారంభం కావాలి?'

కొండమీది నుంచి లోయలోకి తోసినట్లయింది. కేశవరెడ్డి పని!

'ఈ సందర్భంలో మీకో శుభవార్త అందిస్తున్నా. నాకు అమెరికా వెళ్ళే ఛాన్సు వచ్చింది. అక్కడ పెద్ద ఆఫర్ వచ్చింది. పాస్‌పోర్టులుకూడా వచ్చాయి, ఇంకో నెలలో ప్రయాణం.'

వెర్రివాడయ్యాడు కేశవరెడ్డి, అనుకోకుండానే అడిగారు: 'మరి యశోధర?'

అల్లుడు హుందాగా నవ్వాడు.

'మీ అమ్మాయిని వదిలేసి నేను అమెరికాకు వెళతానని భయపడుతున్నారా, మామగారూ? నో. మా హనీమూన్ అమెరికా లోనే. ఇద్దరికీ పాస్ పోర్టులు వచ్చాయి. ఆ కాస్త కోర్సు తను అమెరికాలో పూర్తి చేస్తే, మంచి ఆఫర్స్ ఉన్నాయి అక్కడే. మీ కెందుకు? ఆ విషయాలన్నీ నేను చూసుకుంటాగా?'

కానీ, కూతురు అమెరికాలో ఉద్యోగం చేస్తే తన కేం లాభం?

ఆమె చదువు కని బోలెడంత ఖర్చు పెట్టిన ఈ దేశానికేం లాభం?

దగా! ఇదో రకం 'దగా' కాదూ?

'ఏం, మామగారూ? మీ కూతురూ, అల్లుడూ కూడా అమెరికాలో మంచి పొజిషన్స్‌లో ఉన్నారంటే మీ కెంత గొప్ప? మీకు ఆనందంగా లేదూ?'

కేశవరెడ్డి అల్లుడికి సమాధానం ఇవ్వలేదు. ఆ ఆనందం, గొప్పల ఖరీదును లెక్కలు కట్టుతున్నాడు!

'నే నప్పుడే చెప్పాను. పెళ్ళి కావలసిన ఆడపిల్లకు అంతంత చదువు లెందుకండీ అని? వింటేనా? ఇంత ఖర్చు పెట్టించి చివరికి కనీసం కళ్ళతో చూచుకోవటానికికూడా లేకుండా ఎగిరిపోయింది.' భార్య చెప్పింది ఏడుస్తూ.

'అదీ ఎక్కడికి? పెట్టుబడి దారీ అమెరికాకు?'

భార్య, కొడుకులతోపాటు వూరంతా అలాంటి మాటలతో పొడుస్తూంటే. కేశవరెడ్డి ఆదర్శం సిగ్గుతో తల వంచుకోక తప్పలేదు.

ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర వారపత్రిక 30-7-80

'రచ్చబండస్థాయి' పేరుతో ప్రచురితం